

čena. Imeli bi pred seboj troladijsko baziliko z ravnim stropom in z moderno romansko opravo. Sedaj pa premislite, kaj bi vam bilo osebno ljubše: sedanja v enotnem vtisu res pokvarjena cerkev z dragocenimi zanimivimi posameznostmi, ali moderna romanska stavba z moderno romansko opravo? Meni je ljubša sedanja s svojimi starinskimi vrednotami, ki so vsakemu dostopne in razumljive; s svojimi zgodovinskimi vrednotami, ki nas vse zanimajo in zadovoljijo znanstvenika,¹ s svojimi relativnimi umetniškimi vrednotami nekaterih posameznosti, ki so tudi splošno dostopne; ona bi bila pa le nova in zopet nova, plod težavnih študij, a samo eno (estetsko) vrednoto vsebujoča.

Moderno spomeniško varstvo, ki je, kakor smo videli, kompromis med različnimi enostranskimi zahtevami, bi pa reklo: ohrani naj se spomenik, kot so nam ga posredovala stoletja, in izpopolni v toliko, da bo zadostoval praktičnemu namenu, ki mu služi. Najprvo bomo zadostili sedanjostni zahtevi po porabnosti in bomo cerkev osušili, da bo zdrava in ne neprimerna shramba za to, kar je notri. Tudi zgodovinsko stališče zahteva to; sklenili bomo kompromis tudi z zahtevo po starinstvu in ne bomo pustili, da bi en ali drugi del, ki v sedanjem stanju škodo trpi in razpada, še dalje razpadal. Streho bomo popravili, napaden les impregnirali proti uničujoči sili črva. Ker pa se gre za stavbo, ki služi bogoslužnim namenom in mora biti tudi vsestransko dostojna, zato bomo tudi v tem oziru dopustili izpopolnitve. Kar bi na ta način nastalo, bi bilo porabno, zanimivo in lepo, kolikor je pač mogoče doseči v danem okviru. Recimo pa, da bi se pokazala tudi potreba povečave ali kakega novega dela notranje oprave. Moderno stališče je jasno: kar je enkrat bilo, je minulo za večno, nima nobene sedanjostne opravičbe, ampak samo zgodovinsko, zato mora biti vsak historičen slog pri napravi novega izključen. Delali bomo tako, kot je danes moderno, to se pravi: delali bomo tako, kot so zmožni delati danes najbolj priznani prvi umetniki. Sloga in oblik ne bomo določali, ampak le prostor in velikost; oblike in izpeljava v velikem in podrobnem morajo biti pa stvar umetnikova, katerega naloga je iz tega, kar eksistira, in iz tega, kar zmore njegovo znanje, ustvariti novo enoto. Spomenik, na katerem se bo to zgodilo, v nobenem oziru ne bo izgubil na svoji zanimivosti, ampak bo postal le za eno zanimivost bogatejši.

¹ Za razumevanje zgodovinskih vrednot je treba zgodovinskega znanja; le starinske, razpoloženske so splošno dostopne.

2. Župna cerkev v Mirni Peči. — Prezbitarij bogat poznogotski, zvonik v spodnjem delu tudi poznogotski, kar dokazuje gotoskopifiliran zaokrožen vhod pod zvonik; ladja vmes je iz 18. stoletja; mogoče je sicer, da se pod sedanjo zunanjščino skrivajo starejši zidovi, kar se bo videlo pri podiranju. Cerkev je premajhna, zato jo je treba povečati. Pri tem bosta ostala ohranjena zvonik in prezbitarij, glavna ladja pa bo šla med njima pravokotno na sedanjo glavno os cerkve. Na isti način so ohranili prezbitarij in zvonik cer-

Kip sv. Jurija.

(Sv. Križ, Gora.)

kve v Radečah. Ta način povečave cerkve z ohranitvijo najvažnejših starin so poznali tudi že naši predniki, kar dokazuje cerkev v Radomljah pri Kamniku.

3. Iz slikarstva vzemimo n. pr. sliko svetega Nikolaja v novomeški kapitelski cerkvi. Po starih poročilih je slikal to sliko eden največjih benečanskih slikarjev 16. stoletja, Jakob Tintoretto. Naš čas je prejel to sliko vso zatemnelo vsled obilega zatemnelega firneža, s katerim so jo hoteli semintje poživiti; spodaj je bilo okrog 30 cm celo podvitih; platno je imelo več lukenj in se je na robovih trgalo,